

BEVAR *MIG* **VEL**

Nyhedsbrev august 2006

Tidsskriftet
BEVAR MIG VEL
udgives af

Foreningen for
Bygnings- og Landskabskultur
i Holbæk Kommune

Bestyrelsen

Peter Sorenus, formand
Bakkekammen 27
4300 Holbæk
e-mail: peter.sorenus@kroppedal.dk

Steen Olsen, kasserer
Stuiestræde 11
4300 Holbæk
email: sholsen@emea.att.com

Ole PB Nielsen, sekretær og arkivar
Rolighedsstræde 18
4300 Holbæk
email: opbn@hotmail.com

Peter Korsgaard, bestyrelsesmedlem
Stilidsvej 27
4300 Holbæk
email: korsgd@tiscali.dk

Steen-Kristian Eriksen, bestyrelsesmedlem
Nyvej 3
4440 Mørkøv
email: ske@vestamt.dk

Suppleanter til bestyrelsen
Henning Hansen
Klosterporten 12
4300 Holbæk
email: heningg@holb-kgd.dk

Vivi Rudbæk Lausen
Lindestien 5
4340 Tølløse
email: vrla@mail.dk

Paul Syberg Hansen
Gl. Skovvej 50
4340 Tølløse
email: syberg@privat.dk

Redaktion (ansvarshavende)
Peter Sorenus

Firmamedlemskaber:

Andelslandsbyen Nyvang
Arkitekt Jørgen Herold Andersen A/S
Arkitekt Thomas Kullegaard A/S
Arkitekterne Bahn Tegnestue
Arkitektgruppen Holbæk A/S
Carl Petersen A/S
Danske Bank
Ejendomsmægler E.H. Jørgensens Sønner
Elinstallatør Aage Højmark
Finn's Blik & Isolering
Grandejendommen v/ Ulrik Lønberg
Holbæk Kirkegårde og Krematorium
Holbæk Malerservice
v/ Malermester Bjarne Hansen
HolbækRegionensTuristbureau
Holbæk Rørmontage
Holbæk Stadsarkiv
Holbæk Trælasthan A/S
Holmegaard & Bertelsen ApS
Husets Tømrer
Jyske Bank
Landinspektør Henning Østergaard
L.N. Agentur "Iceman"
Malermester Mogens Eriksen
MarcoPlan Enterprise A/S
Nordea
P.C. Vinduer & Døre A/S
Realkredit Danmark
Rådg. Ing. Oluf Jørgensen A/S
Slagtermester Jørgen Hansen
Sparekassen Sjælland
Superfos Emballage A/S
Træ Industri Byg
Tømrermester Henrik Jørgensen
Tømrermester Niels Dreyer
Vesterlunds Ejendomskontor A/S

Firmamedlemskab koster kr. 300,- pr. år

Forsideillustrationer: Øverst: En del af Holbæks skyline set fra fjorden.

Nederst: Dahlgaards Vandværksindustri - maskinhal- len.

Fot.: Peter Sorenus, juli 2006.

Bygningskulturens Dag 9. - 10. september 2006

På Kulturarvsstyrelsens hjemmeside www.kuas.dk skrives om Bygningskulturens Dag 9. - 10. september 2006:

“2006 er renæssanceår i Danmark. Det fejrer vi på Bygningskulturens Dag med temaet Renæssancens Bygninger, der dermed bliver det arrangement i renæssanceåret, der bredest sætter fokus på bygningskultur. Renæssance betyder genfødsel og er betegnelsen for den kunstneriske og filosofiske orientering mod antikken, som opstod i Norditaliens rige handelsbyer i begyndelsen af 1400-tallet.

I Danmark varede det mere end hundrede år, før arkitekturen blev påvirket af de nye tendenser. Det var tilrejsende, hollandske bygmestre, der omkring 1550 introducerede den nederlandske renæssance, der i særlig grad blev synonym med dansk renæssance-arkitektur.

Vi har i hele landet eksempler på renæssancebygninger, fra slotte og herregårde til borgerhuse og marskgårde, med Rosenborg Slot i København og Jens Bangs Stenhus i Aalborg blandt de mest kendte eksempler. Samtidig er renæssancen kendetegnet ved fremkomsten af byplanlægning, ligesom havekunst og håndværkertraditioner naturligt indgår i denne temasammenhæng.

Under temaet Renæssancens Bygninger kan der trækkes linjer frem til nyrenæssancen i sidste halvdel af 1800-tallet, hvor mange arkitekter hentede inspiration i renæssancen. De fleste områder i Danmark har bygninger fra denne periode...”

I 2004 var temaet for Bygningskulturens Dag Herregårde. Det blev et tilløbsstykke, da en

række af vore lokale herregårde velvilligt slog dørene op for besøgende, og vi havde flere, der stod forgæves på venteliste.

I år forsøges succesen gentaget med et besøg på **hovedgården Kongsdal**. Det sker i et samarbejde mellem Holbæk Museum og Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Holbæk Kommune - og naturligvis Kongsdal Gods.

Udflugten finder lørdag den 9. september kl. 10.30- ca. 13.

Hvem kan deltage? Medlemmer af Museumsforeningen for Holbæk Museum og medlemmer af Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Holbæk Kommune.

Pris? Det er gratis!

Tilmelding? Ja! Fra tirsdag den 5. september til torsdag den 7. september kl. 10-15 på Holbæk Museum tlf.: 5943 2353. Kun de første 55 kommer afsted!

Hvordan? I egen bil, eller ved samkøring. Angiv ved tilmelding hvor mange personer, du ønsker at melde til turen, og om du kører selv eller ønsker kørsel. Kørevejledning udleveres ved afgang. Uanset hvilken transportform skal vi ankomme samlet.

Hvorfra? Vi kører i kortege fra Holbæk Museum, Klosterstræde 18, 4300 Holbæk lørdag kl. 10.30. Mød gerne op nogle minutter før.

Vi er tilbage samme sted kl. ca. 13.00.

Forplejning? Sørger man selv for!

Lidt om Kongsdal

Kongsdal, hovedgård 15 km SV for Holbæk i Jernløse Kommune, er under navnet Tygestrup, nævnt 1180 som tilhørende Hvideslægten og skænket til Sorø Kloster. Den kom til kronen ved Reformationen og ejedes derefter af bl.a. slægten Reedtz 1587-1669 og Frederik 3. 1669-71, der gav den navnet Kongsdal. Fra 1835 har den været i slægten Estrups besiddelse.

På et dobbeltvoldsted omgivet af vandfyldte grave ligger den trefløjede hovedbygning i to etager opført i kansler Peder Reedtz' ejertid 1587-1607 og gennemgribende restaureret i 1880'erne for J.B.S. Estrup. (Kilde: Den Store Danske Encyklopædi). 1598 angives som det omtrentlige opførelsesår for det trefløjede anlæg, hvilket placerer byggeriet midt i den danske renæssance. Hvorvidt den restaurering, der igangsattes af konseilspræsident J.B.S. Estrups - i øvrigt Danmarks længst siddende statsminister - har sløret eller understøttet den oprindelige arkitektur kan vi måske se ved selvsyn på Bygningskulturens Dag den 9. september 2006.

Fot.: Holbæk Regionens Turistbureau

Der er normalt ikke adgang for offentligheden, men familien Estrup har været så venlige på Bygningskulturens Dag at tilbyde en guidet tur rundt om bygningsanlægget - og eventuelt op i tårnet - og det gælder kun for medlemmer af Museumsforeningen for Holbæk og Omegn samt Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Holbæk Kommune. Den kompetente omvisning, der forestås af Jakob Estrup, vil være af ca. en times varighed.

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Holbæk Kommune har fået logo

Gennem en del år har der været enighed i skiftende bestyrelser for Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Holbæk Kommune, at foreningen burde have et logo, som kunne være kendetegnende for virksomheden. Og som i nogle sammenhænge på enklere vis kunne erstatte det lange navn. Blot har vor egen fantasi ikke slået til. Med professionel grafisk assistance kan logoet nu præsenteres. De grønne og røde farver signalerer landskab og by.

Foreningen for
Bygnings- og Landskabskultur
i Holbæk Kommune

Sorte skyer for historiske bygninger i Tølløse

Af Vivi Rudbæk Lausen, fmd. Lokalhistorisk Forening

Tølløse er en typisk stationsby med røde bygninger i to etager langs banelegemet. Banen blev anlagt mellem landsbyerne Kvarmløse og Tølløse – nu Gl. Tølløse. Der går mange historier om, hvorfor banen netop ligger her. En af dem fortæller, at hverken Aastrup Gods eller Tølløse Slot ville have banen på deres jord, derfor blev det midt imellem.

Nordvestbanen blev indviet 1874, og snart fulgte driftige håndværkere og forretningsfolk efter. Den lette adgang for varetransport fra det store opland sikrede fremtiden for en livlig handelsby.

Byen voksede med en bykerne vest for banen, hvor terrænet er mere fladt. Her lå mange små virksomheder, som desværre gennem de sidste 40 år er revet ned: savværk, camembert fabrik, lakridsfabrik, lagerbygninger, mejeri, købmandsgård m. fl.. Alle har måttet vige for nybyg-

geri. Tilbage fra den tid har vi nu stationsbygningen, som for nylig også er blevet amputeret, remissen og bygningerne på Sofievej samt enkelte villæer.

Sofievej

På Sofievej ligger et lille stykke kulturhistorie med maskinfabrik, elektricitetsværk og en gammel smedje. Ejerne af maskinhallen (den tidligere "Højerslev maskinfabrik") og elværket er interesseret i at bevare bygningerne og er i gang med at tilbageføre dem til deres oprindelige udseende. Hvis en fredning var mulig, er det, hvad ejerne ønsker.

Desværre er et af vinduerne i maskinhallen på et tidspunkt blevet udskiftet med et moderne vindue i stedet for de gamle jernvinduer. Tilsyneladende er det svært at finde et andet vindue, så løsningen bliver måske at tilmure vinduet, så facaden alligevel fremtræder ensartet.

Fot.: Vivi Rudbæk Lausen, august 2006.

Allerede så tidligt som 1907 var stærke erhvervskredse i gang med at få etableret et el-værk, og der gik kun få år, før jævnstrøms-elektricitetsværket var en realitet.

Den gamle smedje på den anden side af vejen var i høj grad med til at få byen til at fungere.

Smedemesterens fingernemme søn formidlede strøm til byens boliger og passede el-værket.

Sådanne små perler må ikke forsvinde. Der skal være lidt til vore efterkommere, så de ved selvsyn kan opleve byens og egnens historie.

Bygningerne er i fare for nedrivning

Nordvestbanen skal udvides til to spor. Det betyder, at bommene ved jernbanen nedlægges, og der skal findes en anden løsning for vejtrafikken gennem Tølløse by. Der er udarbejdet forskellige løsningsforslag, som kan ses på Trafikstyrelsens hjemmeside og på Tølløse Lokalråds hjemmeside <http://tollose-lr.dk>. Alle løsningsforslagene kræver nedrivning af huse. Trafikstyrelsen anbefaler en "hankeløsning" med udkørsel gennem Sofievej. Denne løsning kræver 11 huse nedrevet, deriblandt maskinhallen og el-værket. Lokalrådet har været indkaldt til møde med Trafikstyrelsen, hvor man skulle anbefale til løsninger. Borgeme ønsker en tunnel-løsning. Ganske vist er den dyrere, men da stationen ligger højt i forhold til det omkringlig-

gende land, er der tale om en kort tunnel.

Desuden finder borgerne, at udgiftstallene ikke umiddelbart kan sammenlignes.

I udregningerne mellem de forskellige forslag er der således ikke medtaget de samme basisudgifter, der er flere uklareheder og manglende oplysninger. Ved en tunnelloøsning bør man bl. a. modregne i prisen, at der genvindes jordarealer til andet formål såsom parkering, bygninger eller grønt område. Som anden løsning pegede borgerne på en hankeløsning ved Fakta-bygningen, der giver en god fordeling af trafikken og "kun" nedrivning af 5–6 huse.

Derefter var forslagene til behandling i

Sammenlægningsudvalget for Ny Holbæk Kommune, der til stor glæde for os foreslog Fakta-løsningen som nr. 1 og en anden løsning som nr. 2, men ikke Sofievejs-løsningen.

Dermed skulle faren være drevet over, men nej, Trafikstyrelsen har medtaget deres eget forslag om Sofievejs-løsningen til ministeriet, så der nu er tre forslag til behandling.

Det er skuffende, at embedsmænd i den grad kan tilsidesætte lokalpolitikkerne og borgerne.

Trafikoplægningen i Tølløse skulle gerne være til gavn for både beboere og pendlere, derfor

bør projektet fremtidssikres og gennemtænkes nøje, inden det vedtages, og der bør tages hensyn til såvel kulturarv som borgernes øvrige velbefindende. Prisen bør ikke være det altafgørende.

Fot.: Vivi Rudbæk Lausen, august 2006.

Referat fra generalforsamling 8.marts 2006 på Holbæk Seminarium

Dagsorden

1. Valg af dirigent
2. Valg af referent
3. Beretning ved formanden
4. Forelæggelse af revideret regnskab til godkendelse
5. Behandling af eventuelle forslag fra bestyrelsen eller medlemmerne
  - a. Bestyrelsen foreslår uændret kontingent.
  - b. Forslag fra medlemmerne
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer
På valg:
Hanne Korsby, der ikke modtager genvalg
Henning Østergård, der ikke modtager genvalg
På valg som suppleant er
Henning Hansen, der modtager genvalg som suppleant
Steen Henning Olsen, der modtager valg til bestyrelsen
7. Valg af revisorer
Leif Bahn
Peter Linstow
8. Valg af revisorsuppleant
Peter Blumensaadth
9. Eventuelt

Formanden bød velkommen til de 34 fremmødte.

1. Peter Haugaard blev valgt til dirigent og konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet.
2. Ole Nielsen blev valgt til referent.
3. Peter Sorenus gav uddybende kommentarer til beretningen, der var udsendt i nyhedsbrevet Bevar Mig Vel fra februar 2006. Fremhævede, at foreningen gerne ville være høringspart ved ansøgninger om etablering af støjvolde. Henning Østergaard spurgte til privatskolens forladede bygninger på Blegdammen, mente at bestyrelsen skulle kigge herpå. Bjarne Hansen mente, at grundene bag Opel og Ford i Smedelundsgade skulle tjekkes for interessante bygninger. Glarmesterskolen bør også have et vågent øje, da den har høj bevaringsværdi og er udbudt til salg. Bjarne Hansen spurgte endvidere til Bryggergården, men foreningen har ingen midler til at gå ind i et evt. restaureringsprojekt. Bygningen er ret medtaget.

4. Kasserer Henning Østergaard fremlagde årets regnskab, som var omdelt og efterfølgende blev godkendt.
5. a. Bestyrelsen foreslår uændret kontingent, dette vedtages.
b. Der var ikke indkommet forslag fra medlemmerne.
6. Hanne Korsby og Henning Østergaard modtog ikke genvalg.
Som nye bestyrelsesmedlemmer valgtes Steen Henning Olsen og Steen-Kristian Erik-sen.
Som suppleanter valgtes Vivi Rudbæk Lausen, Paul Syberg og Henning Hansen
7. Leif Bahn og Peter Linstow genvalgtes som revisorer.
8. Peter Blumensaadth blev genvalgt som revisorsuppleant.
9. Hanne Korsby takkede for 6 år i bestyrelsen.

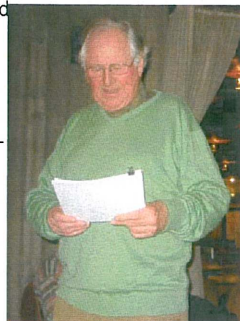
Efter generalforsamlingen fortalte en veloplagt, sprudlende og humoristisk Gehrtd Bornebusch om seminariets opståen, garneret med anekdoter undervejs.

Han efterlyste bl.a. lidt faglig stolthed hos nutidens håndværkere.

Efterfølgende besvarede Bornebusch engageret spørgsmål fra de tilstedeværende og talte bl.a. for at det uanset husets form skal være kvalitet.

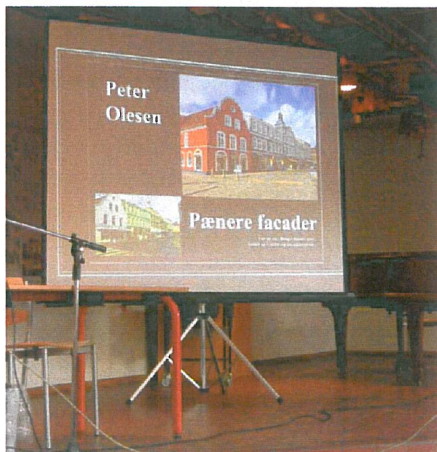
Bestyrelsen konstituerede sig efter generalforsamlingen som følger

Formand: Peter Sorenus
Kasserer: Steen Olsen
Sekretær: Ole Nielsen
Menige bestyrelsesmedlemmer: Peter Korsgaard og Steen-Kristian Erik-sen.
Suppleanter: Vivi Rudbæk Lausen, Paul Syberg og Henning Han-sen.

*Gehrtd Bornebusch
på Holbæk Seminarium
den 8. marts 2006.
Fot.: FBL-Holbæk*

Peter Olesen ved det offentlige møde den 27. april på Stenhus Gymnasium. Der blev uddelt drøje hug. Fot.: Peter Sorenius

Holbæks vokseværk og sammenhold

Med en hvas kronik i Holbæk Amts Venstreblad i april 2006 satte forfatter og journalist Peter Olesen atter fokus på forvaltningen af bygningskulturen - eller mangel på samme. Denne gang var det Holbæk, der stod for skud. Kronikkens synspunkter blev uddybet på et offentlig møde, arrangeret af Venstrebladet, Holbæk Museum og Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Holbæk Kommune i slutningen af april. 176 interesserede borgere fandt frem til Stenhus Gymnasium, hvis rektor - Per Farbøll - med meget kort varsel generøst havde stillet lokaler til rådighed for mødets afholdelse.

Gennemsnitsalderen på tilhørerskaren kvalificerede erfaringens mange synspunkter angående byens udvikling den forårsaften. Mange deltagere kunne supplere Peter Olesens provokerende billedfortælling. Men der også lød også yngre kritiske røster, som kaldte på fortsat bevågenhed med hensyn til byens udvikling.

Den bevågenhed har Venstrebladet efterfølgende fulgt op på med en dydborende artikelserie i avisens spalter. At så mange overhovedet har ytret sig, bør vel klart ses som en tilkendegivelse af interesse for byen, dens historiske miljøer og dens fortsatte udvikling. Det er ikke givet, at alt nyt bliver jammerligt. Der er faktisk gennemført fine renoveringer og opført nye, gode boliger eller bygninger med arkitektoniske kvaliteter, som vi enten umiddelbart billiger eller med tiden måske kan lære at holde af. Men det ses desværre også ofte, at åbent land eller spændende og kulturhistorisk interessante miljøer må vige pladsen for noget, som opleves som forarmelse. Forarmelsen beror jo på et tab - et tab af værdier, historie og identitet. Eller slet og ret ærgrelse over elendigt byggeri. Derfor er det vigtigt fortsat at holde et vågent øje til byens eksisterende kvaliteter, mens den udvikler sig.